

Preek 14-07-2024; ds. Arlette Brabander

Bijbellezing: Marcus 6 : 6b-12

'Hij riep de twaalf bij zich en zond hen twee aan twee uit, en gaf hen de macht over de onreine geesten.'

Gemeente van de Heer Jezus Christus,

Als leerlingen van Jezus worden ook wij uitgezonden. Zo trekken we langs allerlei steden. Ontmoeten we steeds andere mensen en verblijven we in verschillende huizen. Onderweg worden ons, in die ontmoetingen, verhalen cadeau gedaan. Verhalen uit het leven gegrepen. Mooie verhalen, droevige verhalen, nooit vertelde verhalen. Daarvoor hoeven wij geen reistas mee te nemen. We bergen ze op in onze ziel. Zoals Jezus ons zegt: de mens kan niet leven van brood alleen. Verhalen zijn het geestelijke brood voor onze ziel. Een kostbaar geschenk. Waardevoller dan goud, mirre of wierook. Want een mens leeft van verhalen. We veranderen door het horen van verhalen. Ze ontplooiën de ziel en verdiepen de eigen persoonlijkheid. Door verhalen te vertellen en naar verhalen te luisteren kunnen wij elkaars demonen bezweren en wellicht bijdragen aan elkaars genezing. Want dat is de missie die Jezus voor ogen heeft. Naast de twaalf leerlingen stuurt Jezus ook ons langs de huizen in allerlei dorpen en steden. Daar trof mij onlangs een bijzonder verhaal.

Anna was haar naam. Haar moeder vertelde mij een keer aan een dinertje over haar dochter. Anna was eigenlijk al vanaf jongs af aan een koppig kind. Ze sprak al snel tegen haar man het vermoeden uit dat ze met haar heel wat te stellen zouden krijgen als ze ouder was. In de verste verte niet wetende wat dat uiteindelijk voor formaat zou aannemen. Ze was veeleisend als kind, moeilijk voor haar omgeving maar vooral voor zichzelf. Op een gegeven moment viel het haar moeder op dat ze niet goed at. Dat was in het begin nog makkelijk te verbergen. In een druk bestaan slaan we weleens een maaltijd over en niet alle gezinsleden eten op dezelfde tijden. Tot haar moeder opeens verontrustende patronen begon te ontdekken in het eetgedrag van haar dochter. Ze sloeg alarm. Ze gingen naar de huisarts. En vanaf moment ging alles heel snel. Niet veel tijd later werd Anna met ondergewicht opgenomen in het ziekenhuis. Daar werd ze gedwongen om te eten. Wat er toen gebeurde, vertelde haar moeder, was niet te beschrijven.

Alsof er een monster loskwam in haar. Er was in Anna een beest gegroeid, dat haar overnam. Ze sloeg en schopte om zich heen, verloor elke realiteit uit het oog. Sinds die tijd was de keten die het beest in bedwang hield gebroken. Zo terroriseerde ze haar familie, haar ouders en zusje. De ene keer dreigde ze met een mes om zichzelf te vermoorden, de andere keer dreigde ze om dat bij haar familieleden te doen. Het was een beest dat haar in bezit nam, zo omschreef haar moeder de ziekte. Een beest dat macht over haar had. De ziekte was Anna niet, in haar ogen, de ziekte had misschien wel haar persoonlijkheid overgenomen, maar viel niet samen met haar. Op goede dagen was Anna aanspreekbaar als Anna. Soms had haar moeder het idee dat het Anna niet was die tegen haar sprak. En dan zei ze: ik spreek niet met het beest.

Gemeente, het evangelie naar Marcus is een bijzonder evangelie. Het is het oudste evangelie en het is een spiritueel evangelie. Het is het evangelie van de wilde beesten, demonen en engelen. Het is het evangelie van de woestijnvaders. De Egyptische monniken die in de woestijn leefden. Tussen de slangen en schorpioenen en sterren in pikzwarte nachten. Ze waren asceten die waakten en vasten om dusdanige geestelijke krachten op te doen om te strijden tegen het kwaad in de wereld. Zij waren er heilig van overtuigd en nog steeds dat er een geestelijke strijd gaande is tussen onzichtbare machten in deze wereld. De strijd tussen demonen en engelen. De strijd tussen God en Satan.

Een totaal andere belevingswereld van het geloof, dan zoals wij die kennen. Maar dat wil niet zeggen dat het minder waar hoeft te zijn. Misschien zien zij dat beter dan wij. Wie zal het zeggen.

De evangelist Marcus in ieder geval ziet die strijd in de wereld ook. Zijn evangelie begint daarom met de doop van Jezus. Dan daalt de Heilige Geest, de geest van God neer op Jezus. Vervolgens wordt Hij in de woestijn door Satan op de proef gesteld. Blootgesteld aan de wilde beesten. Daarna krijgt Jezus er twaalf helpers bij. De twaalf symboliseren de stammen van Israël.

Dan komt dat eerste merkwaardige optreden van Jezus in de synagoge van Kafernaüm. Dorp van de Troost. Dat is het eerste optreden van Jezus in het openbaar. Jezus leidt de dienst daar als gewone Joodse man en begint de Schrift uit te leggen. Maar dat doet Hij niet zoals alle Schriftgeleerden dat normaal doen. Hij legt de woorden van de Schrift op een totaal andere manier uit. Volledig anders dan de mensen gewend zijn te horen. En de mensen raken buiten zichzelf, in extase. Hier spreekt de Geest van God, zo voelen ze dat. Jezus sprak met autoriteit. Exousia in het Grieks. Met macht, met bevoegdheid. Van Godswege. Zijn woorden hebben ongekende een kracht.

Naar aanleiding van die woorden van Jezus, klinkt daar opeens een afschuwelijk gekrijs in de synagoge. Het is een man 'in een onreine geest' staat er letterlijk in Marcus. Een mens in de greep van een demon. De beschrijving duidt aan dat de demon groter is dan de mens. Die boze geest past er kennelijk niet helemaal in. Bevindt zich deels buiten hem en houdt hem met zijn klauw vast. En die kwade geest schreeuwt: He, jij daar, wat heb ik met jou te maken? Jij Jezus van Nazareth. Ben jij gekomen om mij te vernietigen? Ik weet wie jij bent: de heilige van God.

De kwade geest is doodsbang, maar onthult tegelijkertijd wie Jezus is.

Maar Jezus onderbreekt hem direct. 'Zwijg', zegt Jezus. Hij legt hem het zwijgen op. Hij muilkorft die demon staat er letterlijk. Dan beveelt Jezus de demon om weg te gaan. Ga weg van hem. Deze man los te laten uit zijn greep. Onder luid gekrijs en stuiprekkingen ging de onreine geest weg. Iedereen is verbijsterd: Wat is dat? zeggen ze. Mah na? in het Hebreeuws. Een goede luisteraar weet dat dit precies dezelfde woorden zijn die het volk Israël in de woestijn gebruikte toen er voedsel lag: Mah na? Wat is dat? Dit is het nieuwe brood. Manna. Hier het geestelijk brood. Een nieuwe leer met groot gezag. Zo groot dat zelfs de kwade geesten doen wat Hij zegt.

Voor het meisje Anna was het beest haar houvast. Zo vertelde haar moeder het. Het valt mij op dat bijna alle mensen die naast psychiatrische patiënten staan over de ziekte praten alsof het een entiteit is. De ziekte valt niet samen met de persoon.

Het was haar manier om te gaan met het bestaan. De an-orexia. Het afwezig zijn van eetlust. De godsdienstfilosoof Martin Buber zag iemands ziek-zijn als een unieke reactie op zijn unieke existentie. Het was haar afweermecanisme op een wereld die haar vijandig toescheen. Haar manier om controle te houden over haar bestaan. De ziekte was haar vriend. Zo dacht ze. Dat maakte het beest zo machtig. Maar het bleek haar grootste vijand. Erop gericht om haar te vernietigen. Een valse profeet, een schaap in wolfskleren. In het ziekenhuis werd aan Anna dwangvoeding toegediend. Hoe vreselijk de beslissing ook is, hij wordt gemaakt om iemands leven te redden.

De angst voor terugval blijft. Ook al is de onreine geest even uitgedreven. In Lucas zegt Jezus ook dat een kwade geest terug kan keren als de woning is schoongemaakt en versierd. Dan neemt die kwade geest zeven andere geesten mee, die slechter zijn dan hij. Ze nemen daar dan hun intrek en blijven daar wonen. En de laatste toestand van die mens wordt erger dan de eerste.

Met Anna gaat het op dit moment goed. Toen ik vroeg aan de moeder van Anna: wat heeft geholpen zei zij: uiteindelijk de liefde. Door eindeloos liefde te blijven geven. Onvoorwaardelijk liefde was dat wat Anna wilde. Haar moeder wil nu een stichting beginnen die ouders van psychiatrische patiënten ondersteunt. Een dorp van troost. Want hoe kun je het blijven opbrengen om liefde aan je naasten te geven terwijl je dagelijks ook te maken hebt met de bezetenheid die in hen zit. Uit welke bron drink je dan? Welk geestelijk brood eet je? Welke verhalen hebben jouw leven veranderd? Welke woorden hebben jou kracht gegeven?

Het stellen van de juiste vragen is belangrijker dan het geven van antwoorden. Want die zijn er helaas niet in elke situatie. We kunnen helaas niet iedereen genezen. Maar we kunnen elkaar troosten met elkaars verhalen en onvoorwaardelijke liefde geven. Daarom blijven we erop uittrekken als leerlingen van Jezus. Bergen we alle verhalen op in onze ziel. Stellen we ons kwetsbaar op naar elkaar. Laven wij ons aan het geestelijk brood. Blijven we kauwen op de vraag: in hoeverre neem je de werkelijkheid van het geestelijke, van de Geest, van God aan? In hoeverre neem je de werkelijkheid, van de satanische macht, van de satan aan? De stok die wij met ons meedragen herinnert aan de vraag: In hoeverre erken je het gezag van Christus als leraar? Volgens Marcus is hij niet op aarde gekomen om therapie en psychologie te doceren, maar wel om de werken van de duivel te doorbreken.

Lof zij u Christus tot in eeuwigheid! Amen